

9. KAPPALE – YHDEKSÄS KAPPALE

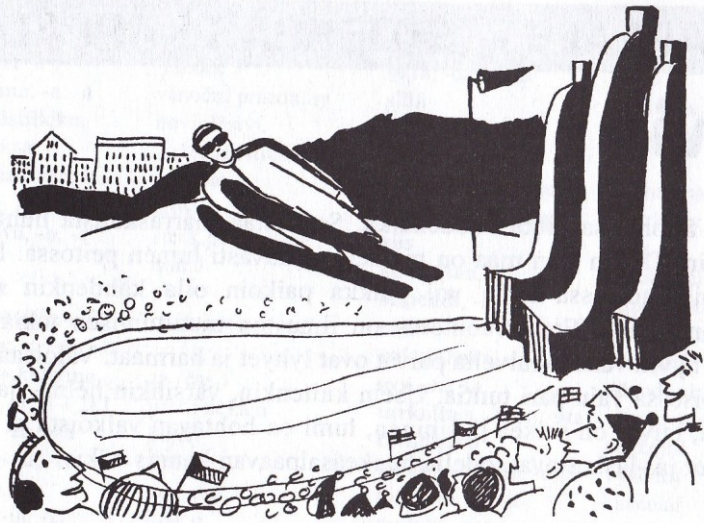
Talvi

Talvi on Suomessa pitkä vuodenaika. Se kestää marraskuusta huhtikuun puoliväliin. Tämän ajan maa on melkein jatkuvasti lumen peitossa. Keski- ja Pohjois-Suomessa lunta voi paikka paikoin olla kahdenkin metrin vahvuinen kerros. Etelä-Suomessa on ilmaston muuttumisen takia lunta nykyisin hyvin vähän. Talvella päivät ovat lyhyet ja harmaat. Valoisaa aikaa on pohjoisessa vain pari tuntia. Usein kuitenkin, varsinkin helmi- ja maaliskuussa, taivas on selkeä ja sininen, lumi on hohtavan valkoista ja aurinkonnousut ja -laskut ovat todella henkeäsalpaavan kaunis näky.

Suomi on talvella hiihtomaa. Suomalaiset hiihtävät mielellään ja yleensä suomalaiset lapset osaavat hiihtää erinomaisesti jo viiden tai kuuden vuoden iässä. Suomalaiset eivät harrasta yksinomaan maastohiihtoa vaan myös

laskettelua. Ja vallankin nuoret suosivat lumilautailua. Mäkihyppy on Suomessa myös suosittu urheilulaji. Talviurheilukeskukset ovat viikonloppuisin täynnä väkeä. Laskettelukeskuksissa on myös välinevuokraamot. Hiihtämisen ohella monet luistelevat tai pelaavat jääkiekkoa. Innokkaat kalastajat poraavat jäähän reiän ja viettävät vapaapäivänsä pilkkiongella kovallakin pakkasella.

Keskustelu metron asemalla

- Marja: Moi Petr! Mitä sinulle kuuluu? Onpa tänään kylmä.
- Petr: Hei Marja! Tänään on jo todella kylmä ilma. Tšekkiläinen sananlasku sanoo, että Pyhä Martti tulee valkoisella hevosella ja se on tänä vuonna melkein totta. Martin päivä oli yhdestoista marraskuuta.
- Marja: Sisareni kertoi minulle juuri puhelimesta, että Suomessa on jo myös talvi. Lunta on jo yli puoli metriä. Pitävätkö tšekkiläiset hiihtämisestä? Hiihdätkö sinä usein?
- Petr: Tšekkiläiset hiihtävät hyvin paljon, mutta enemmän he pitävät laskettelusta. Minä laskettelen talvella melkein joka viikonloppu.
- Marja: Missä Tšekinmaalla voi hiihtää tai lasketella? Prahassahan ei lunta juuri ole.
- Petr: Minä käyn yleensä Krkonošella. Siellä voi lasketella ja harrastaa myös maastohiihtoa.
- Marja: Mitä sellainen viikonloppu maksaa? Onko se kallista? Voiko sukset vuokrata?
- Petr: Kallista se on ja ei. Sukset voi kyllä vuokrata. Muuten yliopisto järjestää edulliset hiihtokurssit tammi- tai helmikuussa. Voit ilmoittautua yliopiston kurssille.
- Marja: Hyvä tietää. Ilmoittaudun varmasti. Hei, mun juna tulee. Moi!

FRASEOLOGIAA – UŽITEČNÉ VÝRAZY

Z některých přídavných a podstatných jmen, kterými se vyjadřuje vlastnost, míra apod., se tvoří přídavná jména zvláštní koncovkou **-nen**. Pro vyjádření plného významu toto slovo vyžaduje vždy další slovo v GEN.

GEN + přídavné jméno na **-nen**

pitkä *dlouhý* > pituinen
metrin **pituinen**

metr dlouhý

syvä *hluboký* > syvyinen
puolen metrin **syvyinen**

půl metru hluboký

vahva *silný* > vahvuinen
kahden metrin **vahvuinen** kerros lunta *dvoumetrová vrstva sněhu*

korkea *vysoký* > korkuinen
50 m:n **korkuinen** torni *50 m vysoká věž*

paino *váha* > painoinen
2 kg:n **painoinen** paketti *dvoukilový balík*

näkö *podoba* > näköinen
• äitinsä **näköinen** *podobný své matce*
vyprávěl o matce *dobře vypadající (a)*

Zájmenná adjektiva lze srovnávat s ukazovacími zájmeny **tämä, tuo, se**.

tällainen puhe – tällaiset puheet *takové řeči (jako tyto)*
tuollainen puhe – tuollaiset puheet *takové řeči (jako tamty)*
sellainen puhe – sellaiset puheet *takové řeči*

Na otázku **kuinka kauan? jak dlouho?** se odpovídá pouhým předmětovým pádem, tj. akuzativem nebo partitivem. Např.

Kuinka kauan Suomessa on lunta? *Jak dlouho je ve Finsku sníh?*
Koko talven. *Celou zimu.*

Kuinka kauan olet Prahassa? *Jak dlouho budeš v Praze?*
Olen Prahassa **viikon.** *Budu v Praze týden.*
En ole täällä edes **viikkoa.** *Nebudu tady ani týden.*

Mitä maksaa? *Kolik stojí?*
Se ei maksa paljon. *Nestojí to mnoho.*
ALE: Minä maksan laskun. *Já zaplatím (účet).*

Příslovce na **-n**

hohtavan valkoinen *zářivě bílý*
kauhean mukava *strašně příjemný*

Ilmansuunnat – Světové strany**Pääilmansuunnat – Hlavní světové strany:**

pohjoinen	<i>sever</i>	pohjoisessa	<i>na severu</i>
itä	<i>východ</i>	idässä	<i>na východě</i>
etelä	<i>jih</i>	etelässä	<i>na jihu</i>
länsi	<i>západ</i>	lännessä	<i>na západě</i>

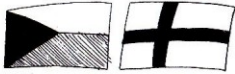
Väli-ilmansuunnat – Vedlejší světové strany:

koillinen	<i>severovýchod</i>	koillisessa	<i>na severovýchodě</i>
kaakko	<i>jihovýchod</i>	kaakossa	<i>na jihovýchodě</i>
lounas	<i>jihozápad</i>	lounaassa	<i>na jihozápadě</i>
luode	<i>severozápad</i>	luoteessa	<i>na severozápadě</i>

KIELIOPPIA – MLUVNICKÁ ČÁST**Astevaihtelu – Střídání kmenových souhlásek
(celkový přehled)****Astevaihtelu – Střídání kmenových souhlásek****POZOR!** Střídání se týká všech slovních druhů.

Zdvojené souhlásky	
silný stupeň	slabý stupeň
kk	k
pp	p
tt	t

paikka	–	paikat	<i>místo</i>
nukkua	–	nukun	<i>spát</i>
kauppa	–	kaupat	<i>obchod</i>
oppia	–	opin	<i>učit se</i>
hattu	–	hatut	<i>klobouk</i>
auttaa	–	autan	<i>pomáhat</i>

Jednoduché souhlásky	
silný stupeň	slabý stupeň
k	–
p	v
t	d

reikä	–	reiät	<i>díra</i>
lukea	–	luen	<i>číst</i>
tapa	–	tavat	<i>způsob</i>
saapua	–	saavun	<i>přijet</i>
katu	–	kadut	<i>ulice</i>
tietää	–	tiedän	<i>vědět</i>

Kombinace souhlásek	
silný stupeň	slabý stupeň
nk	ng
lk	l
rk	r
lke	lje
rke	rje
hke	hje ¹⁾
uku	uvu
yky	yvy
lp	lv
rp	rv
mp	mm
ht	hd
nt	nn

kenkä	–	kengät	<i>bota</i>
tunkea	–	tungen	<i>vecpat</i>
jalka	–	jalat	<i>noha</i>
alkaa	–	alan	<i>začít</i>
arka	–	arat	<i>plachý</i>
purkaa	–	puran	<i>bourat</i>
jälki	>	jälke-ä – jäljet	<i>stopa</i>
kulkea	–	kuljen	<i>chodit</i>
särki	>	särke-ä – särjet	<i>plotice</i>
särkeä	–	särjen	<i>rozbít</i>
lahje	>	lahkeet	<i>nohavice</i>
puhjeta	>	puhkeaa	<i>propuknout</i>
suku	–	suvun	<i>rod</i>
kyky	–	kyvyt	<i>schopnost</i>
halpa	–	halvat	<i>levný</i>
kelvata	>	kelpaa ²⁾	<i>hodit se,</i> <i>stačit</i>
arpa	–	arvat	<i>los</i>
arpoa	–	arvon	<i>losovat</i>
kampa	–	kammat	<i>hřeben</i>
kammata	>	kampaan ³⁾	<i>česat</i>
lehti	–	lehdet	<i>list, noviny</i>
lähteä	–	lähden	<i>odejít</i>
hinta	–	hinnat	<i>cena</i>
antaa	–	annan	<i>dát</i>

lt	ll	ilta	–	illat	večer
		puhaltaa	–	puhallan	foukat
rt	rr	virta	–	virrat	proud
		kertoa	–	kerron	vyprávět

- POZNÁMKA:** 1) **hke – hje:** typ **lahje** *nohavice* – Vkm lahkee- Kkm lahjet-. Tvar **lahje** (slabý stupeň **-hje**) se ve skloňování objevuje jen v NOM j.č. Totéž platí i pro sloveso. Např. tvar **puhjeta** *puknout* (slabý stupeň **-hje**) je jenom v infinitivu, jinde je silný Vkm **puhkea-** (puhkean, puhkeat, puhkeaa, puhkeamme, puhkeatte, puhkeavat).
- 2) Sloveso **kelvata** je infinitivní tvar ve slabém stupni; v ostatních tvarech se objevuje silný stupeň (Vkm **kelpaa-**: kelpaan, kelpaat, kelpaa, kelpaamme, kelpaatte, kelpaavat).
- 3) Totéž platí pro typ slovesa **kammata:** Vkm **kampaa-**, silný stupeň se používá v časování pro všechny tvary.

HARJOITUKSIA – CVIČENÍ

1. Vytvořte genitiv a partitiv podle vzoru. Pozor na střídání stupňů.

VZOR: **ranta** *břeh, pláž* GEN rannan PART rantaa

1. koti *domov* 2. väki *lid, dav* 3. nukke *panenka, loutka* 4. sade *děšť*
5. tiede *věda* 6. aika *čas* 7. kunta *obec* 8. kaupunki *město* 9. peitto *příkrývka*
10. paikka *místo* 11. vesi *voda* 12. tunti *hodina* 13. puhelin *telefon*
14. kulta *zlato* 15. ukki *dědeček* 16. tutkinto *zkouška* 17. tati *teta*
18. onki *udice* 19. suku *rod* 20. hyppy *skok* 21. mäki *kopec* 22. serkku *sestřenice, bratranec*
23. äiti *matka* 24. lääke *lék* 25. loppu *konec*
26. alku *začátek* 27. anoppi *tchyně* 28. appi *tchán* 29. suosittu *populární*
30. hammas *zub* 31. jääkiekko *hokej* 32. reikä *díra* 33. innokas *nadšený*
34. vuosi *rok* 35. henki *dech* 36. näky *podívaná* 37. aurinko *slunce*
38. ikä *věk* 39. pappa *dědeček* 40. setä *strýc* 41. tšekki *Čech, Češka*
42. kuukausi *měsíc* 43. laukku *taška* 44. asunto *byt* 45. lehti *lístek; časopis*
46. kuppi *šálek* 47. maito *mléko* 48. keitto *polévka* 49. leipä *chléb*
50. kiltti *hodný*

2. Vytvořte 1. a 3. osobu j. č. podle vzoru. Pozor na střídání stupňů.

VZOR: antaa dát 1. os. j. č. annan 3. os. j. č. antaa

1. kertoa vyprávět 2. pitää mít rád 3. suorittaa udělat 4. hiihtää lyžovat
5. odottaa čekat 6. kirjoittaa psát 7. ottaa brát 8. soittaa zavolat 9. laittaa
10. položit 10. viettää trávit 11. tuntee znát 12. tietää vědět 13. lähettää posílat
14. lasketella sjezdovat (na lyžích) 15. aikoa hodlat 16. muuttaa stěhovat (se);
- změnit 17. ilmoittautua přihlásit se 18. nukkua spát 19. oppia učít se 20. jät-
- tää nechat 21. auttaa pomáhat 22. lukea číst 23. saapua přijet 24. tavata set-
- kat se 25. tunkea vecpat 26. alkaa začínat 27. purkaa zrušit; párat 28. kulkea
- chodit 29. särkeä rozbít 30. puhjeta puknout 31. kelvata hodit se 32. arpoa
- losovat 33. kammata česat 34. lähteä odejít 35. puhaltaa foukat 36. leikkiä
- hrát (si) 37. vaikuttaa způsobit 38. kunnioittaa vážit si 39. kehittyä rozvíjet se
40. ajatella myslet 41. käyttää používat 42. esittää předvést 43. saattaa dopro-
- vázet 44. joutua dostat se 45. todeta konstatovat 46. osoittaa poukázat 47.
- syntyä narodit se 48. näyttää ukázat 49. tarkoittaa mínit; znamenat 50. esiintyä
- vyskytovat se; vystupovat

3. Přeložte do finštiny.

1. Jak dlouho jsi tam byl? 2. Byl jsem tam dlouho, aspoň měsíc. 3. Byl
- jsem v Maďarsku čtyři týdny, celý srpen. 4. Jak dlouho budeš v Helsin-
- kách? 5. Nebudu tam ani týden, pět dnů. 6. Jak dlouho trvá zima
- v Česku? 7. Netrvá dlouho, pár měsíců. 8. Zima trvá půl roku. 9. Mám
- na poště dvoukilový balík. 10. Ty jsi podobný svému otci.

4. Doplněte slovesa ve tvarech přítomného času.

1. Aaltosen perhe ..... (ASUA) Oulussa. 2. Oulu ..... (OLLA) Pohjois-
- Suomessa. 3. Se ..... (EI OLLA) kovin suuri kaupunki, mutta se .....
(OLLA) moderni yliopistokaupunki. 4. Aaltoset ..... (SANOJA), että Oulu
- ..... (OLLA) hyvä paikka asua. 5. Perheen isä ..... (KÄYDÄ) työssä yli-
- opiston sairaalassa. 6. Usein hän ..... (KÄVELLÄ) työhön, sillä hänellä
- ..... (OLLA) lyhyt työmatka. 7. Perheen äiti ..... (AJAA) työhön autolla.
8. Lapset ..... (VOIDA) myös kävellä kouluun. 9. Talvella Aaltoset .....
(MATKUSTAA) usein Lappiin. 10. Siellä ..... (OLLA) hyvät laskettelu-
- mäet ja hiihtokeskukset. 11. Koko perhe ..... (PITÄÄ) hiihtämisestä.

5. Procvičujte pádové koncovky podle vzorů. Vzory střidejte.

VZOR: talo – talosta taloon

VZOR: pöytä – pöydältä pöydälle

1. maa	2. tori
3. kaupunki	4. kivi
5. kauppa	6. katu
7. kirkko	8. tuoli - <i>siidde</i>
9. paikka	10. asema
11. tunti	12. äiti
13. viikko	14. veli

*siidde - pöytä**ajan - job, jiradis**työhön - do práce (pl.)**työssä - a práci (pl.)*

SANASTOJA – SLOVNÍ ZÁSoba

duunnissa - v práci

<i>kätketty - nájmení</i>	<i>harrastus - hobby</i>	<i>yläist - put v hromy rojnosr</i>	AB
alku, -un, -kua	začátek	kauan	dlouho
auringonlasku, -n, -a	západ slunce	kestää, -ää, -i	trvat
auringonnousu, -n, -a	východ slunce	korkea, -n, -a	vysoký
edullinen, -sen, -sta	výhodný	kova, -n, -a	tvrdý, silný
eniten	nejvíce	kuitenkin	avšak, přece <i>(v práci - si ká)</i>
enemmän	více	kurssi, -n, -a	kurz
erinomaisesti	výborně	laskettelu, -n, -a	sjezd <i>kuukausi</i>
harrastaa, -an, -i	provozovat (jako koníček)	loistava, -n, -a	skvělý <i>(v práci, si ká)</i>
henkeäsalpaava, -n, -a	úchvatný	luistella, -en, -i	bruslit
hihtämien, -sen, -stä	lyžování	lumilautailu, -n, -a	snowboarding
hihtää, -dän, -ti	lyžovat	lyhyt, -en, -ttä	krátký
hohtava, -n, -a	zářící	maastohiihto,	běh na lyžích
huolimatta + ELA	nehledě na	-don, -toa	běh na lyžích
ikä, -än, -kää	věk	maksaa: mitä maksaa?	kolik stojí?
ilmasto, -n, -a	podnebí	maksaa, -n	platit
innokas, -kaan, -asta	našžený	melkein	skoro <i>si mää</i>
jatkuvasti	neustále	muu, -n, -ta	jiný, další
jokainen, -sen, -sta	každý	muuten	mimochodem
jokavuotinen,		muuttumien,	změna
-sen, -sta	každoroční	-sen, -sta	změna
järjestää, -n, -i	organizovat	mäkihypy, -yn, -pyä	skok na lyžích
jää, -n, -tä	led	näky, -yn, -kyä	podívaná
jääkiekko, -on, -koa	hokej	näkö, -ön, -köä	zrak; podoba
kalastaja, -n, -a	rybář	ohella + GEN	spolu s
katsomo, -n, -a	hlediště	paikka paikoin	místy, sem tam
		paino, -n, -a	váha

*henki - duch, státní**sieljeen aarvin**sieljeen aarvin**hihto - lyžování**inta - moděni**inta - moděni*

pakka nen , -sen, -sta	mráz
peit to : olla peitossa	být pokrytý
pela ta , -an	hrát
pilkkion ki : olla -gella	rybařit na ledě
pilvi nen , -sen, -stä	pod mrakem
pora ta , -an	vrtat
puoliväli , -n, -ä	polovina (čas. i lok.)
pur kaa , -an	zrušit, bourat, párat
rei kä , -än, -kää	díra
sairaala , -n -a	nemocnice
sananlasku , -n, -a	příslovní
silloin	tehdy
selkeä , -n, -ä	jasný, bezmračný
suks ji , -en, -a;	
NOM mn. č. sukset	lyže
suosija , -n, -	oblíbit si
suosit tu , -un, -tua	oblíbený

takia + GEN	kvůli
talviurheilukeskus s , -ksen, -sta	zimní sportovní středisko
täynnä	plný
urheilu , -n, -a	sport
vahva , -n, -a	tlustý, silný
vapaa , -n, -ta	volný; svobodný
varsinkin	zvláště
viet tää , -än -ti	trávit
viikonloppuisin	o víkendech
vuokraamo , -n, -a	půjčovna
väline , -en, -ttä	prostředek; potřeba
yksinomaan	jenom
yleensä	většinou, obvykle
yleisö , -n, -ä	publikum, veřejnost
yli	přes

puujostelu - stolom
 lauta - pobor, deska
 murttamaankuuheto - točiv na kyvčto
 (hov. murttihko)
 alppihiihto - stolom (alpski tyvarime)
 matkasaaja - plavč
 muuttua - mivnit se
 pakka|ssa - mivane
 pakka|shetti - nočiv s dvedim
 ma star mivnit
 onki - rykari. prub
 poltaa pilviä - palat, kovič mivak
 -|| - ruohoa - kovič vobru
 suosidella - miv mivcho dWtenho
 keskustu - centrum (strib)
 keskustu - centrum (strib) x
 keskustu - keskustaja - okok.
 adsluyce